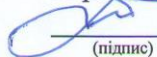

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Фінансів, обліку і оподаткування» (№ 604)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

В.П. Божко
(ініціали та прізвище)

« 28 » серпня 2021 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Фінанси страхових організацій
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Фінанси і кредит
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: ст. викладач Бондар Наталія Олександрівна
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри фінансів
обліку і оподаткування (№ 604)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.е.н, професор
науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Калінеску Т.В.
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

ЗВО першого (бакалаврського)
ОП «Фінанси і кредит»

(підпис)

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Бондар Наталія Олександрівна, старший викладач. З 2004 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- страхування;
- страхові послуги;
- фінанси страхових організацій;
- соціальне страхування.

Напрями наукових досліджень: стан та тенденції розвитку страхового ринку, соціальний захист населення в цілому та окремо осіб з обмеженими можливостями, соціальне залучення та соціальне відторгнення.

n.bondar@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 7 семестр.

Обсяг дисципліни: 6,5 кредити ЄКТС (195 годин), у тому числі аудиторних – 64 год., самостійної роботи здобувачів – 131 год.

Форма здобуття освіти – денна, заочна, дистанційна.

Дисципліна обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні / семінарські заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – модульний контроль, іспит, диф. залік.

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – страхування, фінанси, інвестування, звітність підприємств, фінансовий аналіз, вища математика, теорія ймовірностей та математична статистика.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – соціальне страхування, фінансовий ринок, фінансова діяльність суб'єктів господарювання, оподаткування, ризикологія.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: отримання студентами базових знань з організації фінансів страховиків з огляду на специфіку страхової діяльності.

Завдання: опанування студентами теоретичних основ сутності страхування як категорії фінансів; методик розрахунку страхових тарифів та резервів страхової компанії, порядку формування та розміщення коштів страхових резервів; формування оптимальної структури страхового портфелю; вивчення сутності та порядку формування та розподілу фінансового результату страховиків; розуміння особливостей оподаткування страхових компаній; а також практичне використання знань та методик для розуміння публічної фінансової звітності страхових організацій, фінансової діагностики та оцінки факторів, що впливають на формування фінансових результатів.

Після опанування дисципліни здобувачі набудуть наступних **компетентностей:**

- здатність навчатися та самонавчатися;
- здатність застосовувати знання на практиці;
- здатність виявляти і вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення;
- здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність працювати самостійно і в команді, налагоджувати комунікаційні зв'язки;
- здатність відповідально ставитися до завдань і обов'язків;
- здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю;
- здатність демонструвати якісні знання у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- здатність підтримувати належний рівень професійних знань і постійно підвищувати кваліфікацію;
- здатність до практичного використання законодавчих актів та інших нормативних документів з питань оподаткування, кредитування, страхування, інвестування, бюджетних відносин та фондового ринку;
- здатність до пошуку, аналізу, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних завдань;
- здатність формувати податкову і фінансову звітність суб'єктів господарювання, іншу фінансову документацію, проводити грошові розрахунки, користуватися банківськими, страховими, брокерськими та іншими фінансовими послугами, здійснювати операції з цінними паперами;
- здатність використовувати сучасний фінансовий інструментарій, методи і моделі в системі фінансової діагностики та фінансового прогнозування діяльності суб'єктів підприємництва;
- здатність формулювати нові гіпотези та практичні задачі в області фінансів, банківської справи та страхування, вибирати належні напрями і відповідні методи для їх розв'язку, беручи до уваги наявні ресурси і ризики;

- здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення та брати відповідальність за них;
- здатність використовувати сучасні інформаційні технології і Інтернет-ресурси у професійній діяльності;
- здатність налагоджувати договірні зв'язки з підприємствами-партнерами, організовувати і вести претензійну і позовну роботу, робити розрахунки збитків при порушенні договірних зобов'язань для висунення обґрунтованих претензійних вимог;
- здатність використовувати міжнародний досвід, обирати методи адаптації та напрями застосування міжнародних стандартів та нормативів у професійній діяльності;
- здатність формувати ділові папери, публічно презентувати результати роботи, фахово спілкуватися в професійних колах рідною та іноземними мовами.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачі будуть досягнуті наступні **результати навчання** і вони будуть / зможуть:

- вміти застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань в професійній діяльності;
- вміти застосовувати знання іноземної та державної мови для формування ділових паперів і спілкування в межах побутової, суспільно-політичної та фахової тематики;
- вміти знаходити і обробляти інформацію з різних джерел, використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження інформації;
- вміти абстрактно мислити, аналізувати та синтезувати інформацію.
- вміти працювати самостійно, демонструвати здатність до гнучкого мислення, нести відповідальність за результати роботи і особистий професійний розвиток;
- вміти працювати в команді, налагоджувати комунікаційні зв'язки, мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети;
- вміти презентувати результати проведеної роботи перед аудиторією та організовувати їх обговорення;
- вміти діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю, демонструвати повагу до етичних принципів, індивідуального та культурного різноманіття, проявляти турботу про здоров'я і безпеку життєдіяльності співробітників, прагнення до збереження навколишнього середовища;
- розуміти основи організації фінансів на підприємствах, у банківських установах, страхових компаніях, бюджетних установах, державних фінансових органах;

- вміти аналізувати та оцінювати макроекономічні показники, ефективність грошово-кредитної, бюджетної, податкової політики держави, обґрунтовувати напрями її удосконалення;
- вміти здійснювати операції аналізу, систематизації, класифікації, узагальнення та порівняння, застосовувати сучасні методичні та практичні інструменти у дослідженні фінансово-економічних процесів та явищ;
- вміти здійснювати виявлення, аналіз, оцінювання, моделювання і врахування ризиків у фінансово-кредитній сфері і зовнішньоекономічній діяльності;
- вміти використовувати міжнародний досвід, обирати методи адаптації та напрями застосування міжнародних стандартів та нормативів у професійній діяльності;
- вміти вести облік господарських операцій, обчислювати показники фінансово-господарської діяльності, формувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність;
- вміти визначати фінансовий стан суб'єкта господарювання, аналізувати грошові потоки, фінансові результати, ефективність фінансової діяльності, використовуючи сучасні технології й техніки аналізу;
- вміти розробляти фінансові плани, розрахувати потреби в фінансовому забезпеченні поточної діяльності і розвитку суб'єкта господарювання;
- вміти здійснювати фінансову діагностику та фінансове прогнозування у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- вміти організувати договірну та претензійно-позовну роботу на підприємстві, правильно визначати розміри відшкодувань при порушенні договірних зобов'язань для висунення обґрунтованих претензійних вимог і захисту майнових прав і інтересів суб'єкта господарювання;
- вміти визначати напрями інвестиційної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування, оцінювати ефективність і прогнозувати економічні наслідки прийняття інвестиційних рішень;
- вміти здійснювати операції на фінансовому ринку, оцінювати вартість і доходність різних фінансових інструментів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи фінансів страхових компаній

Тема 1. Страхування як категорія фінансів, його суть, необхідність і значення у суспільстві.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Особливості страхування як сфери підприємницької діяльності. Основні ознаки, які характеризують специфіку страхування як економічної категорії. Головні функції страхування. Принципи страхування. Форми проведення страхування та його види. Загальна характеристика страхового ринку та його організаційно-правова структура. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-7 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 2. Організація фінансів страхової компанії.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність фінансів страховика. Державне регулювання фінансів страховика. Кругообіг грошових коштів страхової компанії. Суб'єкти фінансових взаємовідносин. Фінансові ресурси страхової компанії. Особливості формування капіталу. Страхові фонди як основа страхового захисту.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-6 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 3. Грошові надходження та витрати страховиків

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність грошових надходжень, їх класифікація. Визначення та склад доходів страховика. Класифікація доходів та їх характеристика. Грошові надходження від страхової діяльності, їх економічний зміст. Грошові надходження від інвестиційної та фінансової діяльності страховика, інших операцій. Склад та економічний зміст витрат страховика: виплати страхового відшкодування і страхових сум; відрахування в резервні фонди; на попереджувальні заходи, на ведення справи, інші витрати.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-8 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 4. Тарифна політика і актуарні розрахунки у страхуванні.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 14 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Передумови виникнення і розвитку актуарних розрахунків. Сутність, особливості і завдання актуарних розрахунків. Необхідність застосування актуарних розрахунків у страхуванні. Тарифна політика у страхуванні. Страховий тариф як ціна за страхову послугу. Собівартість страхових операцій. Структура тарифа. Збитковість страхової суми. Нетто-тариф, його призначення. Навантаження, його призначення та структура. Страхова статистика. Особливості розрахунку страхових тарифів у ризиковому страхуванні. Основи тарифних розрахунків у страхуванні життя: тарифні ставки при страхуванні на випадок дожиття, смерті, при змішаному страхуванні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-12 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Модульний контроль.

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Фінансові аспекти діяльності страхових компаній

Тема 5. Страхові резерви та порядок їх формування і розміщення.

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Поняття страхових резервів та їх значення. Види, порядок формування і використання страхових резервів. Методи розрахунку окремих видів технічних резервів: резерву незаробленої премії, резерву коливань збитковості, резерву збитків що сталися, але ще не заявлені (IBNR); резерву катастроф. Методики розрахунку резерву незаробленої премії. Формування резервів зі страхування життя. Необхідність та значення державного регулювання розміщення коштів страхових резервів. Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових резервів відповідно до законодавства України. Принципи розміщення та інвестування коштів страхових резервів.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-10 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 6. Фінансові результати діяльності страховика

- *Форма занять: лекція, семінарське/практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3,5 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття фінансового результату діяльності страхових компаній. Економічна природа прибутку страхової компанії. Формування прибутку від операційної (страхової) діяльності. Поняття заробленої страхової премії та її обчислення заробленої страхової премії. Формування прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності. Розподіл прибутку страхової компанії.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-10 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 7. Оподаткування страхових компаній

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 1,5 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Система оподаткування страховиків. Непрямі податки, прямі податки, збори. Оподаткування прибутку страхових компаній. Оподаткування податком на прибуток страхових операцій. Оподаткування податком на прибуток операцій страховика з фінансової та інвестиційної діяльності. Плата за землю. Відрахування до цільових державних фондів: пенсійного, загальнодержавного соціального страхування. Місцеві податки і збори.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-6 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 8. Оцінка фінансового стану страховика

- *Форма занять: лекція, семінарське/практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 7 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Необхідність та значення оцінки фінансового стану страховика. Фінансова надійність та її чинники. Інформаційне забезпечення розрахунку фінансових показників діяльності страхової компанії. Платоспроможність страхової компанії, значення державного регулювання платоспроможності страховиків. Порядок розрахунку фактичного та нормативного запасу платоспроможності. Вимоги до платоспроможності страховиків згідно з Директивами ЄС. Показники оцінки фінансового стану страховика.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-10 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Тема 9. Страховий портфель: сутність, необхідність управління ним

- *Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття та класифікація страхових портфелів. Цілі і принципи формування страхового портфеля. Необхідність управління і інструменти вирівнювання ризиків в страховому портфелі, функції і методи його управління. Стратегічні й тактичні завдання управління страховим портфелем. Показники збалансованого страхового портфеля. Диверсифікація страхового портфеля.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 1-8 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача та розгляд контрольних запитань. Ведення термінологічного словника. Підготовка до поточного тестування.

Модульний контроль.

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2.

Індивідуальне завдання: Розрахункова робота на тему «Тарифна політика страховика».

- *Форма занять: самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: відсутнє.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*

Курсова робота

- *Форма занять: практичні заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 16 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 44 години.*

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання: Розрахункова робота на тему «Тарифна політика страховика».

Під час виконання розрахункової роботи студенти мають опанувати методи розрахунку розміру страхових тарифів та страхової премії за ризиковим та накопичувальним страхуванням.

Курсова робота є однією з форм організації навчального процесу з дисципліни «Фінанси страхових організацій», яка передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в

процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Курсова робота з дисципліни «Фінанси страхових організацій» – це індивідуальне навчально-дослідне завдання, виконуючи яке студент має навчитись: користуватися спеціальною науковою літературою, досліджувати фінансову звітність страхових компаній, аналізувати дані, оцінювати фінансову надійність страховиків та робити узагальнення і висновки.

Курсова робота складається з 3 розділів: 1 – теоретичний, 2 – аналітичний, 3 – розрахунковий. Вид страхування, відповідно до якого слід виконувати курсову роботу, обирається студентом самостійно із запропонованого викладачем переліку й узгоджується з викладачем. Об'єкт дослідження (страхова компанія) обирається студентом самостійно. Необхідною умовою вибору є відсутність повторів видів страхування й страховиків серед студентів однієї групи.

6. Методи навчання

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи: пояснювально-ознайомлювальний; ілюстративний, дослідницький. Навчальні технології зводяться до викладання лекцій, семінарських занять із доповідями за окремими темами, розв'язуванням задач, тестуванням, опитуванням, контрольними точками, самостійної роботи з навчальною та довідковою літературою, самостійного виконання індивідуального завдання, консультацій.

7. Методи контролю

Контроль знань виконується за принципами кредитно-модульної системи і складається з поточного, модульного та підсумкового.

За змістовними модулями 1-2 передбачено проведення вибіркового опитування на практичних / семінарських заняттях, розв'язання розрахункових завдань, модульний контроль та виконання індивідуального завдання (розрахункова робота).

Підсумковий контроль здійснюється за допомогою оцінювання за модульно-рейтинговою системою і письмового іспиту (у разі необхідності), а також диф. заліку за результатами виконання та захисту курсової роботи.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних і семінарських заняттях	0...3	6	0...18
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних і семінарських заняттях	0...3	4	0...12

Модульний контроль	0...25	1	0...25
Виконання і захист РГР (РР, РК)	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Можливе отримання додаткових балів:

- участь у студентській конференції, написання тез доповіді (0...15);
- виконання додаткового індивідуального завдання (0...10).

Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Підсумковий контроль у вигляді іспиту проводиться у разі відмови студента від отриманих балів за модульно-рейтинговою системою або наявності недостатньої їх кількості для отримання мінімальної задовільної оцінки (60 балів) та за наявності допуску до іспиту.

Для отримання доступу до іспиту необхідно протягом семестру набрати мінімум 35 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань (0...40 балів за кожне) та однієї задачі (0...20 балів).

Приклад білету.

1. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Необхідність та значення державного регулювання розміщення коштів страхових резервів.
3. Задача.

Розподіл балів що отримують здобувачі за виконання курсової роботи

Елементи оцінки	Критерії	Кількість балів
1.Змістовні аспекти курсової роботи		
1.1. Рівень розробки запропонованих рішень за пунктами плану курсової роботи, відповідність логічної побудови курсової роботи поставленим завданням	Низький - 0 балів Середній - 10 балів Високий - 20 балів	0-25
1.2.Ступінь самостійності проведення дослідження	Низький - 0 балів Середній - 10 балів Високий - 20 балів	0-25
1.3.Розвиненість мови викладу курсової роботи	Низький- 0 балів Середній- 5 балів Високий - 10 балів	0-10
Разом за розділом 1	Максимум – 60 балів	
2. Організаційні аспекти роботи		
2.1. Своєчасність виконання	Невчасно - 0 балів	0-5

курсової роботи	Вчасно - 5 балів	
2.2. Відповідність встановленим вимогам до оформлення курсової роботи	Ні - 0 балів Частково - 5 балів Так - 10 балів	0-10
2.3.Наявність та якість підготовки додатків до курсової роботи.	Низький – 0 балів Середній - 3 балів Високий - 5 балів	0-5
Разом за розділом 2.	Максимум – 20 балів	
3. Якість захисту курсової роботи		
3.1.Уміння стисло, послідовно, чітко викласти сутність і результати курсової роботи та аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди	Ні - 0 балів Частково - 10 балів Так - 15 балів	0-15
3.2. Загальний рівень підготовки студента	Низький – 0 балів Високий - 5 балів	0-5
Разом за розділом 3	Максимум 20 балів	
Робота в цілому	100 балів	

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

1) уміння поєднувати теорію з практикою при розв'язанні завдань зі страхування, вміння обґрунтовувати і ухвалювати рішення при виборі певного варіанту страхового захисту, вибору страхової компанії, розмірів збитків, що сталися, і відповідних страхових відшкодувань, розв'язувати завдання щодо необхідності перестрахування та розподілу відповідальності між учасниками;

2) логіка, стиль і структура відповідей на питання в письмовій роботі студента і при усних відповідях в аудиторії;

3) вміння студента обґрунтовувати свою позицію з точки зору діючого законодавства, узагальнювати інформацію та робити висновки.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

1) послідовно й логічно викладати зміст навчального матеріалу в усному та письмовому вигляді під час поточного й семестрового контролю;

2) ухвалювати управлінські рішення щодо вибору певного варіанту страхового захисту, вибору страхової компанії,

3) розраховувати розміри збитків, що сталися, і відповідних страхових відшкодувань;

4) вміти розв'язувати завдання щодо необхідності перестрахування та розподілу відповідальності між учасниками;

5) визначати розмір тарифної ставки за різними видами страхування;

6) визначати розмір математичних резервів у ризиковому й накопичувальному страхуванні;

7) здійснювати аналіз фінансового стану страхової компанії, визначати розмір фінансових коефіцієнтів;

8) складати рейтинг страхових компаній за результатами їх фінансової діяльності.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для іспиту
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити індивідуальне завдання, відпрацювати всі практичні заняття й пройти тестування.

Знати структуру фінансових ресурсів страхових компаній, джерела їх формування та напрямки використання. Уміти застосовувати економіко-математичні методи для розрахунку тарифних ставок, аналізу й оцінювання фінансового стану страховика. Здійснювати пошук і аналіз статистичних даних щодо діяльності страхових компаній.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити індивідуальне завдання в обумовлений строк, відпрацювати всі практичні заняття, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу.

Уміти самостійно обирати підходящий метод актуарних розрахунків для обчислення страхових тарифів у певних ситуаціях для окремих видів страхування. Використовувати різні підходи при оцінюванні фінансового стану страховика. Оперувати даними щодо діяльності страхових компаній та страхової статистики для складання поточної та річної звітності страхових компаній та рейтингу страховиків.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно» в обумовлений строк або достроково. Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх. Освоїти як основний, так і додатковий матеріал.

Вільно володіти методами актуарних розрахунків для розрахунку страхових тарифів, аналізу, оцінювання та формування страхового портфеля страховика. Уміти здійснювати фінансовий аналіз страхових компаній, прогнозувати фінансові результати та розробляти рекомендації щодо підвищення фінансової стабільності й платоспроможності страхових компаній.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять, захист завдань, що не були здані в установлені строки, відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

1. Особливості тарифної політики страховика [Текст]: навч. посіб. / Н.О. Бондар, Ю.Ю. Діденко, А.В. Камнева. — Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є.Жуковського “Харк. авіац. ін-т”, 2012. — 43 с.

2. Фінанси страхових організацій [Текст]: навч. посіб. / Ю. Ю. Діденко, Н. О. Бондар. — Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського “Харк. авіац. ін-т”, 2014. — 136 с.

3. Навчально-методичний комплекс, який включає:

- робочу програму за курсом,
- розгорнутий план лекцій за курсом,
- методичні рекомендації практичних занять з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання,
- методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання, методичні рекомендації щодо виконання Домашньої роботи (індивідуального завдання),
- рекомендована література та інформаційні ресурси, – розміщено за посиланням http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/001D1_Finansi.pdf

11. Рекомендована література

Базова

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. А 14 Фінанси страхових організацій : навчальний посібник / І. Г. Аберніхіна, І. Г. Сокиринська – Дніпро: Пороги, 2019. - с. 198.
2. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – Львів. ЛБІ, 2004, 242 с.
3. Гаманкова О. О. Облік і аудит у страхових організаціях: Навч.-метод. посіб.для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004. — 183 с.
4. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2007. –328 с.
5. Гончаренко О.О., Нагайчук Н.Г. Фінанси страхових компаній: Навчальний посібник. – К.: УБС НБУ, 2010. – 320 с.
6. Лень В.С. Облік і аудит у страхових організаціях: Навч. Посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 408 с.
7. Ковтун І.О., Денисенко М.П., Кабанов В.Г. Основи актуарних розрахунків. – Навчальний посібник. – К.: «ВД «Професіонал», 2008. – 480 с.
8. Охрименко, О. О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристське підприємство) [Текст]: навч. посіб. / О. О. Охрименко. – К.: Міжнар. агенція «BeeZone», 2005. – 416 с.
9. Управління фінансами страхових організацій: Навч. пос. - Одеса: Атлант , 2015 – 258 с.

Допоміжна

1. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа [Текст] / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич.. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Т-во "Знання"; КОО, 2003. — 250 с.
3. Балицька М. В. Інвестування страхових резервів як фактор підвищення фінансової стійкості страховика / М. В. Балицька. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – №12. – С. 19–24.
4. Баранов, А. Л. Ідентифікація страхових ризиків та її значення для управління страховим портфелем / А. Л. Баранов // Фінанси України. - 2011. - № 8. - С. 115-124.
5. Бігдаш В. Д. Страхування: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2006. — 448 с.
6. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / І.О. Бланк. — К.: Ельга, 2008. — 724 с.
7. Говорушко Т.А. Страхові послуги. Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 400 с.
8. Говорушко, Т.А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою

забезпечення її ефективного розвитку [Текст]: монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. – К.: Центр навч. літ., 2012. – 168 с.

9. Вовчак, О. Д. Страхування [Текст]: навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – 3-тє вид., випр. – Л.: Новий Світ–2000, 2006. – 480 с.

10. Внукова, Н. М. Оцінка активів страхових компаній [Текст] / Н. М. Внукова, С. І. Чернишов, С. В. Сокіл // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С. 126–133.

11. Временко, Л. Підходи до оцінки фінансової стійкості страхових компаній в Україні [Текст] / Л. Временко, О. Корват // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. – № 105. – 2008. – С. 14–17.

12. Горбач, Л. М. Страхова справа [Текст]: навч. посіб. / Л. М. Горбач. – 2-ге вид., випр. – К.: Кондор, 2003. – 252 с.

13. Доробаш Н. Оцінка фінансової стійкості страховика / Н. Доробаш // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – №19. – С. 207-212.

14. Доробаш Н. М. Основні принципи формування та управління капіталу страхових організацій / Н. М. Доробаш // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 132-140.

15. Єрмошенко А. М. Нова політика у сфері платоспроможності страхових компаній Європейського співтовариства // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 103-104.

16. Задорожний, О. Страхові компанії: особливості оподаткування [Текст] / О. Задорожний // Вісник податкової служби України. – 2013. – № 29. – С. 16–22.

17. Залетов О. М. Страхування: Навч. посіб. / За ред. д. е. н. О. О. Слюсаренко — К.: Міжнародна агенція "BeeZone", 2003. — 320 с.

18. Залетов О.М., Слюсаренко О.О. Основи страхового права України: навчальний посібник під ред. Б.М. Данилишина. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2003, 384 с.

19. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, Карт-бланш, 2002. – 570 с.

20. Козьменко О. В. Теоретичні положення щодо організації грошових потоків страхової компанії та оцінка їх ефективності / О. В. Козьменко, А. О. Бойко // Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва. – Суми : Університетська книга, 2011. – С. 237-251.

21. Кравчук Г. В. Дослідження проблем формування фінансових результатів страховиків / Г. В. Кравчук, Т. А. Бережна. // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – №1. – С. 193–203.

22. Лаврук Н. А. Дослідження фінансових результатів діяльності страхових організацій / Н. А. Лаврук, Л. В. Русул. // Мукачівський Державний Університет. – 2018. – №15. – С. 679–687.

23. Малинич Г. Фінансова надійність страхової компанії як об'єкт статистичного дослідження / Г. Малинич // Галицький економічний вісник. — 2008. — №1(16). — С. 128-131.

24. Машина Н.І. Міжнародне страхування: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 504 с.

25. Овсак О. П. Визначення факторів фінансової стійкості страхової компанії [Електронний ресурс] / О. П. Овсак, О. А. Коноваленко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. праць. – Вип. 25. – К. : НАУ, 2010. – С. 220. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_25/ovsak.pdf.

26. Пліса В.Й. Страхування: Навч. посіб. – К.: Каравела, 2006. – 392 с.

27. Резніченко К.Г., Самофат І.С. Особливості оподаткування страхових компаній в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 1, 2015 с. 143-154

28. Страхування: Підручник [Текст] / За ред. В. Д. Базилевича. — К.: Знання, 2008. —

1019 с.

29.Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: «Магнолія2006», 2014. – 328 с.

30.Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С.Осадець. – К.: КНЕУ. – 2002. – С. 327 – 368.

31.Таркуцяк А.О. Страхові послуги: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2004. – 584 с.

32.Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика. / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. — Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2009. —570 с.

33.Фінанси підприємств, четверте видання: Підручник/ За ред. професора А.М. Поддєрьогіна - К.: КНЕУ, 2002.

34.Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.

35.Шелехов К. В., Бігдаш В. Д. Страхування. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. - К.: ІЕУГП, 2000. - 268 с.

36.Шірінян, Л. В. Удосконалення організації фінансів та оподаткування страхових компаній України / Л. В. Шірінян // Економіка України - 2010. - № 6. - С. 55-66.

37.Шірінян Л.В. Фінансова стійкість страхових компаній та шляхи її забезпечення/ Л.В. Шірінян // Монографія // Харк. нац. ун – т ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2007. – 225 с.

38.Яворська, Т. В. Страхові послуги [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Яворська. – К.: Знання, 2008. – 350 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Ліга страховиків України www.uainsur.com
2. Все о страховании www.forinsurer.com
3. Нормативно-правова база Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг: <http://www.dfp.gov.ua>
4. Ліцензійні умови провадження страхової діяльності: Розпорядження Держфінпослуг від 28.08.2003 р. № 40 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0805-03>.
5. Напрями інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів: Постанова Кабінету Міністрів України № 1211 від 17 серпня 2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.rada.gov.ua
6. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514–V [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 01.01.2014 р. № 996 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343–XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
9. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2001 р. № 1211 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uazakon.com/document/spart08/inx08569.htm>
10. Про затвердження Правил проведення перевірок Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України: Розпорядження Держфінпослуг від 28.10.03 № 96 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: / <http://zakony.com.ua/lawbase/sedcontent.html?id=101148&p=1>.
11. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. № 85/96–ВР [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

12. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

13. Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 р. № 1640 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1627-04>.

14. Про затвердження Методики формування резервів зі страхування життя: Розпорядження Держфінпослуг від 27.01.2004 року № 24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04>

15. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя: Розпорядження Держфінпослуг від 08.10.2009 року №741. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1099-09>

16. Розпорядження Держфінпослуг України від 03.02.2004 № 39 Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>

17. Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя: Розпорядження Держфінпослуг України від 26.11.2004 р. № 2875 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>

18. Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: Розпорядження Держфінпослуг України від 17.12.2004 № 3104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>

19. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків: Розпорядження Держфінпослуг України від 17.03.2005 № 3755 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>

20. Про інвестиційну діяльність: Закон України №1561-XII від 18 вересня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

21. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України -1V від 22 травня 2003 р. №889 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

22. Про податок на додану вартість: Закон України від 03.04.97 р. №168/97-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :www.zakon.rada.gov.ua.